

5 • 2006

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

October

De handikappades
människorättsavtal föddes

Ärende: assistenter

Innehåll:

Fem frågor Ledaren: Kai Leinonen, verksamhetsledare.....	3
De handikappades ..... människorättsavtal föddes: Ari Suurtarla	4
Sysselsättningsproblem och syskon: Seija Troyano	5
Ärende: assistenter: Tuija Wetterstrand	6
Tolkstuderande i huset: Raili Karisaari	7
Ledarkursstuderanden för teckenspråk i Norra Savolax Instituttet berättar	8
En handledning för tolktjänster för dövblinda kommer ut: Tytti Haka, Miia Leppäkumpu och Mia Ranta-Knuutila	9

Fem frågor:

Samlade av Aatos Ahonen

1. Hur mycket väger en tegelsten när två tegelstenar väger ett kilo plus en halv tegelsten?
2. Vilken känd politiker har kallat sin debutbok Marja och Niila?
3. Vilken stat har det största lagret av kemiska vapen?
4. Är gullris fågel, fisk eller växt?
5. Vilken seriefigur är den mest spridda i världen?

Svar:

1. Fyra kilo
2. Hannele Pokka
3. Ryssland
4. En växt
5. Den orangea charmanta katten Gustav□

Bevakningen av de dövblindas rättigheter

En av föreningens viktigaste uppgifter är att förverkliga de dövblindas rättigheter. Handikappservicen måste förbättras. Timbegränsningen av tolktjänsterna måste avlägsnas och färdtjänsten förbättras för att uppmuntra de dövblinda att röra på sig.

Föreningen har kraftfullt tagit ståndpunkt till det aktuella lagförslaget gällande handikapptjänster. Vi har avgivit utlåtanden och kommit med utredningar och gemensamma ställningstaganden med olika organisationer. Jag har själv hörts i riksdagens social- och hälsovårdsutskott beträffande handikapputredningar.

I lagförslaget beträffande handikapptjänster föreslås att de dövblindas tolktimmar höjs från 240 till 360. Timantalet har beaktats i budgetförslaget. I vårt eget utlåtande konstaterar vi att detta ingalunda är tillräckligt. Vår främsta målsättning är att helt avlägsna timantalet så att gravt handikappade får använda tolktjänsten enligt sina individuella behov. Jämlikheten när det gäller tolktjänsten i de olika delarna av landet bör

beaktas i högre grad. Den tolktjänst som behövs i arbetslivet bör tryggas skilt för sig.

Dagverksamheten bör finnas tillgänglig som teckenspråk och andra metoder som tryggar kommunikationen. Rättigheten till dagverksamhet får inte begränsas på grund av ålder.

Regeringen har i sitt lagförslag utelämnat assistentservicen. Detta har många organisationer reagerat på, så också Finland Dövblinda. Saken är nu på uppe i riksdagen.

Jag har fått positiv feedback av riksdagsmän på vårt lobbingsarbete och våra utlåtanden samt vår aktiva förening. De har för avsikt att beakta våra ståndpunkter. Vi har nu samarbetspartner i riksdagen. Det känns bra att gå vidare härifrån.

Skön novembermånad

Kai Leinonen
Verksamhetsledare

De handikappades människorättsavtal föddes

Ari Suutarla

Jag besökte New York i augusti som representant för den evangelisk lutherska kyrkan. Det var trevligt att sitta vid det skrivbord där Helen Keller hade arbetat.

Anledningen till resan var att jag skulle delta i förberedelserna för FN:s människorättsavtal för handikappade. Vi fick utkastet till avtalet godkänt. På hösten kommer det att behandlas av FN:s generalförsamling och därefter bekräftas av medlemsländerna, inberäknat Finland. Det är viktigt att få till stånd fördraget. När vi stiftar lagar och besluter om tjänster finns det ett dokument som man kan hänföra till. För utvecklingsländerna har människorättsavtalet en stor betydelse.

Under mötet i New York uppfattades EU som ett enda land. Finland är nu EU:s ordförandeland. Finland kollade dagligen in de övriga EU-ländernas åsikter och framförde dem i plenum.

Vem som helst kan inte marschera in genom FN:s dörr. Vi var en grupp finländska experter under mänsko-

rättsorganisationen Kynnys (Tröskeln) flagga. Kynnys hade fått rätten att skicka sina representanter till mötet. Från Finland Dövblind r.f. deltog förutom jag en ung jurist **Riku Virtanen**.

Tillsammans besökte vi Amerikas största hus för dövblinda. Just i detta hus finns Hellen Kellers saker. Värdinna var viceordförande **Susan Spungin**. Hon gav oss bl.a. en tjock bok. Där fanns råd för uppfostran och undervisning av dövblinda barn.

Vi träffade presidenten för De Dövblindas Världsförbund, **Lex Grandia**, samt förbundets sekreterare. Presidenten för De Blindas Världsunion **William Roland** ville också träffa oss. Alla mindes med glädje Helen Keller konferensen i Tammerfors år 2205.

Enlig Susan Sungin är de dövblindas framtid numera problematisk. Tolkarnas löner är höga. Man har inte råd eller vilja att betala så höga ersättningar. Situationen låter bekant. □

Sysselsättningsproblem och syskon

Seija Troyano

Ursula från Österrike och Sabine från Belgien med Seija (i mellan) från Finland.

Sysselsättning och syskon behandlades under EDbN konferensen (European Deafblind Network) avsedd för föräldrar i Spanien. Den ägde rum i Salou, ungefär en och en halv timmes färd från Barcelona.

Som ledare för Dbl:s sysselsättningsnätverk inbjöds jag att tala om sysselsättningsfrågor, varefter jag deltog som ordförande i paneldiskussionen.

Man redan i årtal funderat över de dövblindas sysselsättningsmöjligheter. Att finna och få ett jobb är inte lätt, fastän man skulle vara välutbildad. I undersökningar kommer det fram olika anledningar till svårigheten att få arbete. Anledningen kan vara bl.a. arbetsgivarens rädsla för hur den dövblinda arbetstagaren

skall klara sig. Någon är bekymrad över vilka förändringar som eventuellt måste företas på arbetsplatsen för att arbetet skall fungera och vara tillfredsställande. När man vet litet om dövblindhet ser man situationen enligt sin egen uppfattning.

På sysselsättningskurser, där personer med s.k. funktionshinder och handikapp får råd hur de aktivt och energiskt skall söka jobb, poängteras hos oss i Finland bl.a. nuförtiden att det inte lönar sig att redogöra för sitt handikapp i arbetsansökningen. Först när man kommer på arbetsintervju kan man berätta om sitt specialbehov. Sålunda kan kanske fördomarna bättre klaras upp när man själv är på plats och kan svara på frågorna – såvida man kommer så långt.

Under konferensen funderade man också över vad som är definitionen på arbete. Kan man sysselsätta sådana personer som varit dövblinda sedan födelsen? Det konstaterades att det som fungerar för en person kanske inte passar en annan. De dövblindas färdigheter och behov är synnerligen individuella. Man tänker ändå fortsätta att aktivt utbyta tankar om saken, för arbetet är lika viktigt för många dövblind liksom för vilken annan ung människa som helst som genom studier strävar efter det yrke hon drömmer om. Alla siktar inte högt, men för alla ger arbetet ett meningsfullt innehåll och vardagen och livet en rytm.

Syskon

Hos oss i Finland har man inte så mycket reflekterat över syskonens roll en familj med en dövblind bror eller syster.

Ursula från Österrike och **Sabine** från Belgien talade om syskonätverkets vikt och roll. När syskonätverken träffas framhävs tilliten. Förtroendet gör det möjligt att också tala om svåra saker och dela med sig av erfarenheter med andra. Under evenemanget kom det fram en del exempel. □

Ärende: assistenter

Tuija Wetterstrand

Fredagen den 29 september anordnades det en demonstration vid riksdagshuset, De tio handikappgrupper som verkar under namnet Rammat Pantterit (De Handikappade Pantterna) krävde subjektiv rätt till assistenter för gravt handikappade. Heta – Arbetsgivarförbundet för personlig assistens (Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry) hade beräknat att med ett 40 miljoners euros tilläggsanslag i budgetförslaget skulle man år 2007 kunna trygga en subjektiv rätt till assistenter för gravt handikappade.

Som grund för Hetas beräkningar står den s.k. svenska modellen. Hjälpbehovet bör vara bestående, tekniskt och fysiskt, vilket innebär att personen behöver hjälp med att klä sig, gå i säng, på toaletten och äta. Hjälpbehovet skulle överskrida 20 veckotimmar för grava handikapp. En del av finansieringen skulle fås genom att man överförde de pengar som avsätts för gravt handikappas dagverksamhet till att betala assistenterna.

De Dövblindas Centralförbund offentliggjorde 5.10 ett ställningsta-

gande där vi kräver ett personligt assistentsystem också för blinda och dövblinda. De Dövblindas Centralförbund motsätter sig stödverksamhet enligt svenskt mönster. I ställningstagandet framhålls att blinda och dövblinda samt gravt sjskade också är gravt handikappade som är i behov av personlig assistens, om inte dygnet runt eller ens 20 veckotimmar.

På grund av konflikten mellan Pantarnas krav och Centralförbundets ställningstagande samlades Heta förbundet, Kynnys, Invalidförbundet och Centralförbundet till en gemensam överläggning och uppgjorde ett gemensamt ställningstagande som sändes till riksdagsmännen 11.10. I det gemensamma brevet meddelade organisationerna att de avstod från 20-timmars gränsen när man definierar gravt handikappade och deras hjälpbehov. När man bestämmer behovet av assistens måste man beakta personens nödvändiga hjälpbehov, inte de timmar som behövs. Vi poängterade kravet på rätten till subjektiv assistens för alla gravt handikappade. Organisationen krävde fortfarande ett tillägg på 40 miljoner euro i budgeten för år 2007 för att kunna genomföra förändringar i assistentsystemet.

Läs mera:

www.heta-liito.fi

www.nkl.fi □

Tolkstuderande i huset

Raili Karisaari

Tytti Haka, Miia Leppäkumpu och Miia Ranta-Knuuttila är andra årets teckenspråkiga tolkstuderande från Humaki.

Miia Ranta-Knuuttila studerar i Kuopio, de två andra i Helsingfors. Under den första praktikperioden (90 timmar) bekantar de sig med i Centralbyrån med bl.a. de dövblindas vardag och tränar bl.a. kommunikationsmetoder. "I det här skedet har vi bl.a. övat handledning och hur man närmar sig en dövblind. Det verkar utmanande och intressant", konstaterar de med en mun.

Studerandena hjälper också till med att posta den nya tolkguiden och intervjuar författarna till den. □

Ledarkursstuderande för teckenspråk vid Norra Savolax Instituret berättar

Vi påbörjade våra studier vid Norra Savolax Institut för att bli ledare i teckenspråk år 2004- I vår klass är vi 11 studerande, i allmänhet påbörjar 22 sina studier.

Det finns olika skäl att söka sig till den här utbildningen: byte av yrke, intresse för teckenspråket och den nära kontakten till människor. Det krävs inte att man behärskar teckenspråket, men en del har kurser på teckenspråk. Studierna i teckenspråket är omfattande, men man börjar från början. Vi är hemma i olika delar av Finland. Många skulle vilja arbeta i sin hemtrakt. Många söker sig till olika trakter enligt sitt intresse. Vi finner att de intressantaste klientgrupperna är döva i olika åldrar, dövblinda och utvecklingsstörda.

Under den tredje årskursen leder studerandena de dövblindas klubb i Kuopio. Vi planerar, informerar och förverkligar klubben. Vi tar i betraktande de dövblindas önskemål. Klubbledarens arbete är mångsidigt. Vi gör också utfärder med klubben. Vårt arbete leds av läraren **Sisko**

Räsänen. Vi har fått praktik bl.a. distriktsekreterarverksamheten, servicecentren, dagverksamheten, tolkcentralen arbetet för handikappcentret, tolkcentret och olika kurser.

Grundexamen för teckenspråkshandledare är andra stadiets yrkesexamen. Studierna räcker tre år (d.v.s. 120 studieveckor). Utbildningen påbörjades i Norra Savolax Institute och i Åbo kristliga institut år 2001 och i Rovala Institutet i Rovaniemi år 2002. De första teckenspråkshandledarna utexaminerades år 2004. Till våra yrkesstudier hör också bl.a. att handleda de teckenspråkiga samt att hjälpa dövblinda. Till vårt arbetsfält kan höra att assistera personer i olika åldrar med olika kommunikationssätt, att handleda och assistera såväl i vardagslivet som under fritiden. Våra arbetsplatser kan vara daghem, skolor, servicehus, servicehem, verksamhetscentra, läger och kurser.

Det finns ca 100 utbildade teckenspråkshandledare. De flesta av dem arbetar inom social- och hälsovården.□

En handledning för tolktjänster för dövblinda kommer ut

Tytti Haka, Miia Leppäkumpu och Mia Ranta-Knuuttila

Vi frågade författaren **Jaana Marttiala** om arbetets olika skeden.

När påbörjades arbetet med handledningen?

Vi började med tolktjänsthandledningen år 2004. Redan i projektansökningen till PAF nämnde vi om förnyelsen av handledningen. Omarbetningen ansågs nödvändig för att det fanns så mycken gammal information i Tolkanvändarnas handledning som utkommit 1998.

Blev ni överraskade av arbetsmängden?

Javisst. Först trodde vi att man kunde uppdatera den gamla texten. I praktiken skulle det dock inte ha räckt till. Vi måste alltså göra en helt ny handledning. Genom Kommunikationsprojektet hade vår förening fått mycket ny information och material som vi försökte dra nytta av.

Vad var det svåraste med arbetet på handledningen?

Det som gjorde arbetet svårt var tolktjänsternas olika praxis. Det var ytterst svårt att skriva ned en enda regel eller metod. Man måste alltid ta hänsyn till olika synpunkter efter-

som tolkningen för dövblinda är så individuell. Att överföra tolkningsbegreppet till vardagsspråk är också en utmaning. Lätt var det att skriva ned t.ex. samarbetsgruppens för tolkverksamheten och tolkregistrets saker, för dessa hade redan klart nedskrivna principer och regler.

Kom det fram sådana nya forskningsrön som du inte kunnat förutse?

Egentliga nya rön kom inte fram. Handledningens innehåll grundar sig på praktiska erfarenheter och synpunkter. Sakerna har redan existerat men de har aldrig skrivits ned.

Hur mycket måste du fundera på begrepp för den nya tolkningen?

Vi måste fundera en hel del på begreppen. Vid sidan av arbetet med handledningen har vi också påbörjat arbetet med vokabulären. I vokabulären har försökt skapa begrepp i klarspråk.

Den klassiska frågan: hur känns det nu?

Svårt att svara innan alla handledningens versioner är färdiga. Efter det känner är vi oss säkert lättade. □

Suomen Kuurosokeat ry
Föreningen Finlands Dövlinda rf
Julkaisu C4 / 2006

Jaana Marttila

Kuurosokeiden tulkkipalveluopas

- Tietoa tulkkipalvelusta ja tulkkauksesta

Tulkinkäyttö tutuksi -projekti

Marttila, Jaana:

Kuurosokeiden tulkkipalveluopas

(De dövblindas tolktjänsthandledning)

Info om tolktjänster och tolkning.

Finlands Dövlinda r.f. Publikationer C4/2006.

Utkommer vecka 42. Handledningen för dövblinda på alla informationssätt, och också i svensk översättning. □

KÄNSELSPRÖTET 32.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövlinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Wetterstrand, tel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. (09) 54953522, email: tiedotus@kuurosokeat.fi.

Redaktionsråd: Riitta Ruissalo (ord.för), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Päivi El-Gharb, Anu Mikkola, Raili Karisaari (sekr), Tuija Wetterstrand.

Årgång 25 eur **Tidningen utkommer** Finskspråkig Tuntosarvi 12 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och 6 gånger om året med svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövlinda rf, PB 40, 00030 Iiris.

Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517,

email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>